

Nasjonal plattform for Trygge lokalsamfunn

MODELL - METODE; VEILEDER - VERKTØY

UTKAST PER 19.6.2013

I: INNLEDNING

1. Hensikt
2. Innretting
3. Forankring
4. Definisjoner
5. Sertifisering

II: MODELL

6. Dimensjoner
7. Kriterier

III: METODE

8. Trinn

TILLEGG:

[ferdigstilles senere]

1. VEILEDER
2. VERKTØY

Om dokumentet

Dette dokumentet utgjør grunnlaget for arbeidet med Trygge lokalsamfunn i Norge. Det redegjør for mål, modell og metode i en *nasjonal tilpasning* av den internasjonale tilnærmingen Safe Communities.

Dokumentet angir retning og rammer for en systematisert, tverrsektorielt ulykkes- og skadeforebygging i *norske lokalsamfunn*, forankret i lokal forvaltning, nasjonalt lovverk og sentrale politiske føringer.

Dokumentet består av redegjørelser for *modell og metode*, supplert med praktisk *veiledning og verktøy* som til sammen skal gi en kommune håndfast hjelp i å planlegge og gjennomføre forebygging.

Dokumentet anviser hvordan en kommune kan oppnå å bli *sertifisert* som et trygt lokalsamfunn av Skadeforebyggende forum – i tråd med kriteriene i denne nasjonale plattformen.

Dokumentet er utformet og utgitt av Skadeforebyggende forum, som har den faglige og administrative oppgave med å utvikle og forvalte den nasjonale ordningen med Trygge lokalsamfunn.

Dokumentet – med de nasjonale kriterier og krav for sertifisering av trygge lokalsamfunn – er vedtatt av styret i Skadeforebyggende forum, etter samråd med relevante aktører.

I: INNLEDNING

Trygge lokalsamfunn er en tilnærming – en modell og metode – til forebygging av ulykker og skader i nærmiljøet; et bidrag til trivsel og trygghet – og til folkehelsen.

1. Hensikt

- ⇒ Et trygt lokalsamfunn – som grunnlag for god livskvalitet – er et mål for enhver kommune.
- ⇒ Trygge lokalsamfunn (TL) – som virkemiddel for økt trygghet – er en fornuftig tilnærming.

TL som idé handler først og fremst om en **forenkling og forbedring** av det de fleste kommuner allerede gjør – og er pålagt å gjøre i forhold til å forebygge og forhindre ulykker – gjennom *systematikk og samordning, bevisstgjøring og medvirkning*.

Målet med TL-plattformen er å fremme systematisk forebygging gjennom bevisstgjøring omkring muligheter for forbedring, og gjennom samordning av tiltak innenfor eksisterende strukturer i en kommune, og derved forsterke effekten av samlet innsats: Oppgaver pålagt ved lov og forskrift og forankret i egne prioriteringer – med løsninger som vil gi både sosiale og økonomiske gevinster.

Målet med TL-metoden er å tilby norske lokalsamfunn en hensiktsmessig verktøykasse for å styrke planmessig og praktisk folkehelseinnsats innenfor det krevende området forebygging av ulykker som medfører personskader: Det er et område som påfører enkeltpersoner og deres pårørende utstrakt lidelse og belastning – og som er en betydelig samfunnsmessig kostnad. TL-metoden som praktisk tilnærming kan også være anvendelig på andre deler av folkehelsearbeidet.

TL er:

- systematisk og metodisk
- praktisk og handlingsrettet
- tilpasset norske kommuner
- klokskap satt i system

TL skal:

- sikre bedre planlegging
- forenkle og effektivisere
- samordne mellom sektorer
- styrke sikkerhet, skape trygghet

2. Innretting

- ⇒ TL er en *fornuftsbasert* idé og enkel modell som setter klokskap i system.
- ⇒ TL er en *kunnskapsbasert* tilnærming og praktisk metode som skaper handling.

TL er en handlingsrettet tilnærming til systematisert forebygging, for å **forenkle og effektivisere**; for å sette de ressurser og systemer som allerede finnes i enda bedre og effektivt system: For økt *sikkerhet* – for dermed å skape økt, faktisk og opplevd, *trygghet*. TL er samtidig en nasjonal sertifiseringsordning for norske lokalsamfunn, i henhold til kriterier og krav nedfelt i plattformen, forvaltet av Skadeforebyggende forum (se punkt 5).

3. Forankring

TL er inspirert av – og er harmonisert med – det internasjonale konseptet *Safe Communities*, initiert av og forankret i Verdens helseorganisasjon (WHO). Den norske TL-ordningen tar utgangspunkt i kriteriene herfra, men disse er utviklet og detaljert slik at den nasjonale modellen er tilpasset det norske samfunnssystemet. Dermed er TL forankret også i norsk politikk og lovverk – og direkte i norsk kommunal virkelighet.

4. Definisjoner

Trygge lokalsamfunn er en **nasjonal forebyggingsmodell** med metodiske verktøy tilpasset det norske samfunn – som et hensiktsmessig redskap i lokal planlegging for forebygging av ulykker og (person-) skader.

TL-plattformen er den samlede framstilling av og grunnlag for den nasjonale modellen og metoden, supplert med veiledning og verktøy – som grunnlag for helhetlig lokal planlegging og gjennomføring.

TL-modellen er den konseptuelle framstilling av ideen og grunnlaget for metoden utviklet for lokal forebygging, med fire sammenfallende dimensjoner som sikrer helhetlig tilnærming.

TL-metoden er den anbefalte måte å planlegge lokal forebygging og oppnå sertifisering på – innenfor eksisterende strukturer, systemer og planverk i forvaltningen.

TL-kriteriene er det sett av kjennetegn og prinsipper en kommune hensiktsmessig kan styre etter – og forplikter seg til å etterleve for å bli sertifisert som trygt lokalsamfunn.

TL-sertifisering er en bekreftelse på at forpliktelsene i den inngåtte intensjonsavtalen er oppfylt og at kriteriene etterlevd, og at definerte krav for trygge lokalsamfunn derved er nådd.

TL-intensjonsavtale er en avtale som inngås mellom en kommune og Skadeforebyggende forum som start på den metodiske prosessen mot et trygt lokalsamfunn – og sertifisering.

TL-trygghetsprofilen er søknaden som bekrefter at kommunen innfrir kravene for sertifisering og som kommunen oppdaterer årlig for å dokumentere framskritt i det skadeforebyggende arbeidet.

5. Sertifisering

Nasjonal sertifisering er et tilbud om å bli godkjent som et trygt lokalsamfunn i henhold til den norske ordningen som forvaltes av Skadeforebyggende forum. Sertifiseringen bygger på intensjonsavtalen som innledningsvis inngås mellom kommunen og forumet, og på gjennomføring av en den metodiske prosessen, med etterlevelse av kriteriene og oppfyllelse av kravene nedfelt i trygghetsprofilen.

Internasjonal sertifisering er en mulighet til å bli godkjent som en 'safe community' i henhold til den internasjonale ordningen som forvaltes ved Karolinska Institutet.

Førstnevnte ordning administreres elektronisk og på norsk; sistnevnte system fordrer en søknad på engelsk. De to ordningene – og sertifiseringene – bygger på den samme grunnleggende metodiske tilnærming; forskjellen ligger vesentlig i at sertifisering etter den nasjonale ordningen er spesifikt knyttet til de konkrete (plan-) prosesser i norsk kommunal forvaltning.

II: MODELL

TL-modellen bygger på et livsløpsperspektiv og en tverrsektoriell tilnærming, lokale forhold og kunnskapsbaserte tiltak – og erfaringsutveksling mellom lokalsamfunn.

6. Dimensjoner

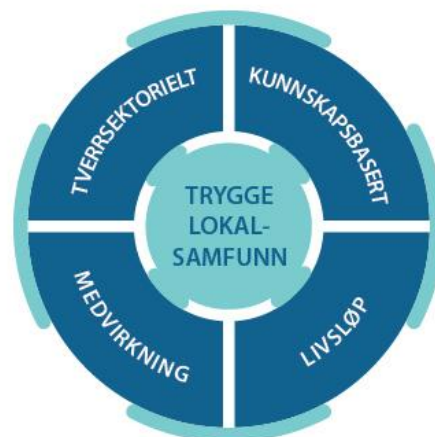
TL-modellen består av en samordning av fire dimensjoner:

Den horisontale aksen består av to fag-dimensjoner.

TL bygger på *tverrsektorielt* samarbeid, både mellom offentlig, privat og frivillig sektor, og mellom sektorer innad i en kommuneadministrasjon. TL er dertil *kunnskapsbasert*, dvs. at metoden bygger på bruk av etablert kunnskap og erfaringer – fra flere hold.

Den vertikale aksen består av to policy-dimensjoner.

TL legger en aktiv involvering av lokalsamfunnet – *medvirkning* fra innbyggerne – til grunn for både risikovurdering og skadeforebygging. Likeledes skal skadeforebygging ses i lys av hele *livsløpet*, dvs. med de særlige risiko og tiltak som er knyttet til ulike faser av folks livsløp.

Modellen viser den overordnede tilnærmingen til TL som idé, tenkesett og prinsipp, og er grunnlaget for den metoden som er anvist og anbefalt – for lokal skadeforebygging i praksis.

7. Kriterier

Den nasjonale ordningen Trygge lokalsamfunn er tuftet på åtte *kriterier* som kjennetegner denne tilnærmingen til lokal ulykkes- og skadeforebygging, og som danner grunnlaget for sertifisering.

Kriteriene er samtidig en del av forpliktelsen i *intensjonsavtalen* om utvikling av et trygt lokalsamfunn mellom en kommune og Skadeforebyggende forum. Gjennom denne forplikter kommunen seg til å arbeide for å etterleve de åtte kriteriene gjennom å ta i bruk TL-metoden for å forebygge ulykker og skader.

Se kriteriene på neste side.

8. Krav

Mens kriteriene omfatter og beskriver de metodiske stegene i prosessen fram mot et (godkjent) trygt lokalsamfunn, er kravene knyttet dels prosess, dels til sertifisering. Kravene angir hva som minimum må iverksettes og oppfylles for å nå status som trygt lokalsamfunn – i forhold til trygghetsprofilen – til forskjell for anbefalinger knyttet til gjennomføring av prosessen (se trinn 1–8, side 9–17).

TL-KRITERIENE

1. KUNNSKAPSBASERT

TL-arbeidet er basert på etablert kunnskap som grunnlag for målrettet forebygging av skader og ulykker.

2. TVERRSEKTORIELT

TL-arbeidet er basert på samarbeid på tvers av fagdisipliner og -sektorer innenfor kommunen, og samarbeid mellom offentlig, privat og frivillig sektor.

3. MEDVIRKNING

TL-arbeidet er tuftet på involvering av innbyggerne generelt og særlig utsatte grupper spesielt, også med sikte på utjevning av sosiale forskjeller knyttet til skader og ulykker.

4. LIVSLØPSPERSPEKTIV

TL-arbeidet er forankret i et livsløpsperspektiv, med målretting av forebyggingstiltak mot ulike aldersgrupper i forskjellige livsfaser – med varierende risikoprofil.

5. FORANKRING

TL-arbeidet er forankret i den politiske ledelsen og administrasjonen i kommunen, samtidig som mål og tiltak er nedfelt i kommunens planverk.

6. RESULTATORIENTERT

TL-kommuner holder en høy standard for systematisk ulykkes- og skadeforebygging og etterlever gjeldende offentlig krav for å nå sine mål og skape effekt.

7. FORBEDRING

TL-kommuner bruker skaderegistreringer, egenvurderinger og tilbakemeldinger fra innbyggere og andre aktører til kontinuerlige forbedringer.

8. NETTVERK

TL-kommuner deltar aktivt i nettverket for Trygge lokalsamfunn, og bidrar med kunnskap- og erfaringsutveksling som kan styrke forebyggingsarbeidet i andre kommuner.

III: METODE

TL-metoden bygger på eksisterende strukturer og systemer i norsk forvaltning, tilpasset ordinære planverk – og tilført tverrfaglig kunnskap og erfaring.

8. Trinn

Trygge lokalsamfunn bygger på en **systematisk metode** for å forebygge skader og ulykker – og for å skape kontinuerlige forbedringer i det skade- og ulykkesforebyggende arbeidet på lokalplanet.

Metoden omfatter **åtte trinn**, fra initiering av arbeidet til evaluering og rapportering, hvorav trinnene 4–8 utgjør et *årshjul* for planlegging, iverksetting, evaluering og revidering av arbeidet – etter at selve grunnlaget (trinn 1–3) er lagt. *Sertifisering* er ikke et eget metodetrinn, men en milepæl underveis.

Trinnene gjennomgås på side 9–17.

Metoden består særlig av en **strukturert tilnærming** til forebygging, basert på vurdering av *risiko* og prioritering av *tiltak* – innenfor eksisterende systemer i en kommune. Samtidig fordrer en sertifisering som trygt lokalsamfunn gjennomføring av en **metodisk prosess** som beskrevet i denne plattformen.

Målet er å nå et nivå med høy grad av *sikkerhet* – som et trygt lokalsamfunn med høy livskvalitet – og TL-metoden innbefatter en bevisstgjøring om mulig effekt på både politisk og administrativt nivå, så vel som innen sivilsamfunnet og blant innbyggerne, som viktige aktører i prosessen.

Metoden legger til grunn at skadeforebyggingen, som ledd i å utvikle et trygt lokalsamfunn, skal være mest mulig integrert med kommunens planprosesser, og ikke komme som et tillegg.

Ved *sertifisering* vil kommunen inngå i et nasjonalt (og evt. internasjonalt) *nettverk* for samhandling og erfaringsutveksling, som vil være av verdi i den løpende evaluering av måloppnåelse og status, og regelmessig revidering av planverk. Sertifisering skjer på basis av trinn 1–4 i metoden, som tilsier at kommunen har fattet en politisk beslutning om å søke sertifisering, gjennomført kartlegging og vurdering av risikofaktorer, og har forankret det skadeforebyggende arbeidet i kommunens planer.

Den trinnvise *metodebeskrivelsen* er ment som en veiledning for kommuner som ønsker å arbeide systematisk for å utvikle et trygt lokalsamfunn ved bruk av TL-modellen og -metoden. Samtidig angir metoden en arbeidsprosess for de som ønsker *sertifisering* som Trygt lokalsamfunn.

Hvert trinn i metoden/prosessen beskriver tiltak for å bli et trygt lokalsamfunn – samt nødvendig dokumentasjon for de som vil søke sertifisering – i form av krav til godkjenning og anbefalinger for gjennomføring av prosessen, og eventuelle krav knyttet til sertifisering.

Etter oppnådd sertifisering skal kommunene følge et *årshjul* (se figur under) bestående av trinn 4–8 i TL-metoden. Disse utgjør et kvalitetshjul der kommunen årlig skal revidere TL-arbeidet sitt, og gjøre nødvendige justeringer i planverk og organisering.

TRINN 1: Etablering

Krav til prosess

- Kommunen forankrer satsingen på å skape et trygt lokalsamfunn i *politisk vedtak* / vedtatt dokument.
- Kommunen etablerer samtidig en *styringsgruppe* (heretter kalt TL-gruppe) som skal lede arbeidet med å forebygge skader og ulykker.

Anbefaling

Etableringen av det systematisk skade- og ulykkesforebyggende arbeidet kan organisere på ulikt vis, alt avhengig av kommunens øvrige organisering, størrelse og risikoprofil.

Som øverste ansvarlig for folkehelsearbeidet anbefales at rådmannen inngår i TL-gruppen eller som et minimum at dennes leder rapporterer direkte til rådmannen. Gruppens sammensetning bør gjenspeile risikobildet i kommunen slik man kjenner det når prosessen starter.

TL-gruppens oppgave er først og fremst å sørge for tilstrekkelig forankring og innarbeiding av det skade- og ulykkesforebyggende arbeidet i kommunens virksomhetsområder. Når risikofaktorer er kartlagt og innsatsområder prioritert, kan det være hensiktsmessig å endre organiseringen av TL-arbeidet fra det mer planmessige til (også) det operative, f.eks. ved å opprette arbeidsgrupper med ansvar for prioriterte områder/prosjekt.

Dette er nærmere beskrevet i trinn 5.

Dersom kommunen har til hensikt å søke om sertifisering, bør TL-gruppen allerede på dette tidspunktet sette seg inn i kravene som må være innfridd for å bli sertifisert.

Dette er nærmere beskrevet i trinn X om sertifisering.

Se veiledning til trinn 1 på side xx.

Krav for sertifisering

- Beslutningen om å iverksette prosessen for å utvikle et trygt lokalsamfunn skal forankres i politisk *vedtak*, som grunnlag for eventuell senere søknad om sertifisering.
- Kommunen skal inngå *intensjonsavtale* med Skadeforebyggende forum om å utvikle et trygt lokalsamfunn iht. den nasjonal plattformen for TL. Avtalen underskrives av ordfører og rådmann.
- Kommunen skal oppnevne en *kontaktperson* (/koordinator) som blir primærkontakt i forhold til Skadeforebyggende forum/TL-sekretariatet i prosessen og ved sertifisering.
- Som minimum skal rådmannen inngå i *TL-gruppen* eller gruppens leder rapporterer direkte til rådmannen eller kommunalsjefen.
- Kommunen skal *informere* innad i egen organisasjon og utad i lokalsamfunnet om beslutningen som er tatt, intensjonsavtalen som er inngått – og prosessen som iverksettes.

TRINN 2: Kartlegging av risikofaktorer

Krav til prosess

- Kommunen skal kartlegge risikofaktorer som kan føre til skader og ulykker, og beskrive det lokale skade- og ulykkesbildet. Risikokartleggingen inkluderer tilgjengelig statistikk og annen kunnskap, og omfatter mulige hendelser og potensielle farer, samt vurderinger av årsaker, sannsynlighet og konsekvenser.
- Kartleggingen skal skje gjennom en bredt anlagt prosess som sikrer medvirkning fra offentlig, privat og frivillig sektor, og åpner for medvirkning og innspill også fra enkeltindivider i kommunen.

Anbefaling

Innsatsen i dette trinnet bør ses i sammenheng med kommunens plikt til løpende å holde oversikt over folkehelsen, samt til å utarbeide et *oversiktsdokument* hvert fjerde år som grunnlag for det langsiktige folkehelsearbeidet og kommunens planstrategi. Oversiktsdokumentet skal inkludere opplysninger om og vurderinger av skader og ulykker blant befolkningen i kommunen.

Skade- og ulykkesstatistikk er foreløpig ikke tilgjengelig samlet og systematisert for den enkelte kommune i den utstrekning som er nødvendig for å skaffe et komplett risikobilde. Kommunen bør derfor selv ta initiativ til å innhente relevant *statistikk* og samle kunnskap om lokale risikofaktorer ut over det som allerede er tilgjengelig i kommunens folkehelseprofil fra Folkehelseinstituttet.

Risikokartleggingen bør skje gjennom en bredt anlagt prosess der kommunen inviterer til innspill og *medvirkning* fra interessenter som vil være sentrale i det skade- og ulykkesforebyggende arbeidet, som politi, helsevesen, brannvesen, skoler, barnehager, eldreinstitusjoner, næringsvirksomhet, idrettsorganisasjoner og andre frivillige organisasjoner.

Kommunen bør *informere* innbyggerne om risikokartleggingen gjennom nettsider og andre kanaler. Videre bør grupper som gjennom kartleggingen peker seg ut som særlig risikoutsatte inviteres og involveres. Livsløpsperspektivet bør stå sentralt i risikokartleggingen: Den bør dekke alle faser av livet, for alle deler av befolkningen.

Se veiledning til trinn 2 på side xx.

Krav for sertifisering

- Kommunen skal gjøre sitt ytterste for å framskaffe relevant *kunnskap* om risikobildet lokalt, herunder tilgjengelig skadestatistikk.
- Kommunen skal aktivt informere om og invitere til *medvirkning* i risikokartleggingen i egen organisasjon og overfor andre deler av offentlig så vel som privat og frivillig sektor.
- Kommunen skal overfor innbyggerne, som et minimum, *informere* om prosessen og kunngjøre risikokartleggingen på sitt nettsted, og opprette en kanal for innspill til kartleggingen.
- Risikokartleggingen skal *dokumenteres* i form av en tematisk gjennomgang av risikofaktorene i kommunen.

TRINN 3: **Prioritering av innsatsområder**

Krav til prosess

- Kommunen skal, på basis av risikokartleggingen i trinn 2, foreta en vurdering av risikofaktorene og prioritere et begrenset antall innsatsområder for det videre arbeidet. Prioriteringene skal begrunnes i en saksframstilling som behandles politisk og danner grunnlaget for kommunens langsiktige plan for å forebygge skader og ulykker.
- TL-gruppen skal lede arbeidet med å prioritere innsatsområder basert på en aktiv vurdering av sannsynlighet og konsekvenser, samt en vurdering av tilgjengelige og nødvendige ressurser for å skape forbedringer knyttet til hver av de identifiserte risikofaktorene.

Anbefaling

Antall prioriterte innsatsområder bør begrenses til fem eller færre for å konsentrere arbeidet om de vesentligste risikofaktorene innen planperioden, og for å sikre at kommunen har de nødvendige ressurser for å skape tilsiktede resultater (effekt). Et lite antall innsatsområder – signalprosjekter – kan gjøre det enklere å skape oppmerksomhet og oppslutning om det skade- og ulykkesforebyggende arbeidet, og satsingen på å skape et trygt lokalsamfunn.

Bred medvirkning under risikokartleggingen kan føre til høye forventninger blant innbyggerne og andre interessenter. Prioriteringen av innsatsområder bør derfor begrunnes på en tydelig og rasjonell måte basert på sannsynlighet, konsekvens og ressursvurderinger – og gjerne med tydelig referanse til innbyggernes/interessentenes opplevde hverdag og innmeldte synspunkt.

Dersom kommunen allerede har igangsatt arbeidet med planstrategien bør saksframstillingen med bakenforliggende risikokartlegging og -vurdering inngå i grunnlagsdokumentasjonen til denne, som del av oversikten over folkehelsen i kommunen.

Se veiledning til trinn 3 på side xx.

Krav for sertifisering

- Kommunen skal kunne dokumentere en systematisk *prioritering* av risikofaktorene på bakgrunn av risikokartleggingen, herunder årsaker, sannsynlighet og konsekvenser.
- Kommunen skal dokumentere innsatsområdene i form av en kort beskrivelse av og *begrunnelse* for prioritering av hvert enkelt område.

TRINN 4: Forankring i planverk

Krav til prosess

- Kommunen skal utarbeide en langsiktig handlingsplan – med etterprøvbare mål og delmål, og med konkrete, prioriterte innsatsområder/tiltak – for å sikre utviklingen av et trygt lokalsamfunn. De prioriterte områder/tiltak skal utgjøre kjernen i planen – og dermed i kommunens arbeid for å forebygge skader og ulykker.
- Planen skal forankres gjennom kommunens planprosesser.

Kommuner som gjennomfører trinn 4 som del av årshjulet gjør nødvendige justeringer i planverket for å følge opp den årlige vurderingen og revisjonen av arbeidet for å sikre et trygt lokalsamfunn (se trinn 7 og 8).

Anbefaling

Kommunen bør allerede i denne fasen vurdere hvordan den resultater kan skapes gjennom tverrsektorielt og tverrfaglig arbeid. Samarbeid mellom offentlig, privat og frivillig sektor øker rekkevidden i det skade- og ulykkesforebyggende arbeidet, og er i mange tilfeller nødvendig for å få innpass på områder som faller utenfor kommunens normale virksomhet.

Kommunen bør i planleggingen trekke veksler på erfaringene fra andre kommuner i nettverket for Trygge lokalsamfunn. Sertifiserte kommuner har gjennom flere år høstet erfaringer fra tverrsektorielt samarbeid så vel som konkrete, forebyggende tiltak i sine respektive lokalsamfunn.

Trinn 4 er ikke en oppmuntring til å utarbeide en *separat plan* for Trygge lokalsamfunn, men skal sikre at forebygging av skader og ulykker integreres i kommuneplanen og i delplaner, på tvers av fagområder og -sektorer. Kommunen oppfordres likevel til å føre en samlet oversikt over hvordan innsatsområdene blir ivaretatt i planverket. For den eller de som koordinerer arbeidet med å planlegge og iverksette tiltakene kan det være hensiktsmessig å føre en systematisk oversikt som internt arbeidsredskap.

Se veiledning til trinn 4 på side xx.

Krav for sertifisering

- Hvert av innsatsområdene skal innarbeides i kommunens planverk, og inkludere tilhørende mål og delmål.

TRINN X: Sertifisering**Krav til prosess**

- Kommunen skal ha gjennomført trinn 1–4 og forankret de prioriterte innsatsområdene i kommuneplan og/eller økonomi-/handlingsplan, eller i kommunens planstrategi.
- Kommunen skal kontakte Skadeforebyggende forum for å informere om at den er beredt til å søke om sertifisering som trygt lokalsamfunn
- Kommunen skal fylle ut Trygghetsprofilen for TL-kommuner for å bekrefte at den tilfredsstiller kravene for sertifisering.

Anbefaling

Kommunen bør sette seg godt inn i kravene i Trygghetsprofilen, som består av tre deler:

1. Kommuneprofil

Kommuneprofilen omfatter praktisk og faktisk informasjon, samt nøkkeltall og -fakta om kommunen.

2. Risikoprofil

Risikoprofilen avtegner risikobildet i søknads-/sertifiseringsåret og bekrefter at kommunen har innfridd kravene for sertifisering og beskriver eventuelle avvik fra TL-metoden. Videre skal kommunen beskrive innsatsområdene den har prioritert for det videre TL-arbeidet.

3. Sikkerhetsprofil

Sikkerhetsprofilen omfatter en rekke tiltak som kommunen enten er pålagt å gjennomføre gjennom norsk lovgivning eller som beviselig er god praksis for å forebygge ulykker og skader i norske kommuner. Den er utformet som et avkryssingsskjema, og kommunen angir alternativet som best beskriver aktuell situasjon. For å bli sertifisert som trygt lokalsamfunn må kommunen kunne bekrefte at den har iverksatt alle tiltak som er merket som obligatoriske i sikkerhetsprofilen.

Trygghetsprofilen fylles ut og leveres elektronisk på Trygge lokalsamfunns nettsted.

Ved oppnådd sertifisering blir kommunens trygghetsprofil gjort offentlig tilgjengelig på Trygge lokalsamfunns nettsted.

Krav for sertifisering

- Kommunen skal kunne *dokumentere* at den har gjennomført en prosess tilsvarende metodebeskrivelsens trinn 1-4.
- Kommunen skal ha fylt ut alle deler av *Trygghetsprofilen* og bekrefte at den har iverksatt alle obligatoriske (lovpålagte) tiltak i *Sikkerhetsprofilen*.

TRINN 5: **Organisering av videre arbeid**

Krav til prosess

- Kommunene skal foreta en vurdering av om det skade- og ulykkesforebyggende arbeidet er riktig organisert og bemannet.

Anbefaling

Kommuner som har gjennomført trinn 1–4 for første gang vil på dette tidspunktet være organisert med en TL-gruppe med ansvar for å lede arbeidet fram mot sertifisering. Ettersom arbeidet herfra går over i en operativ fase, bør kommunen vurdere om TL-gruppen er riktig sammensatt og om organiseringen er den mest hensiktsmessige for å sette planen for et trygt lokalsamfunn ut i livet.

Kommunene står fritt i å finne den best egnede organisering i forhold til iverksetting av planen, de innsatsområdene den har valgt å prioritere og, ikke minst: kommunens størrelse, profil og behov. Enkelte kommuner har store styringsgrupper, råd eller referansegrupper med representanter fra både kommune, øvrig offentlig, samt privat og frivillig sektor – som sammen med en lokal TL-kordinator følger opp og initierer tiltak. Andre kommuner har organisert seg med mindre styringsgrupper og egne arbeidsgrupper som følger opp utvalgte innsatsområder.

Kommuner som gjennomfører trinn 5 som del av årshjulet bør vurdere organiseringen som ledd i den årlige evalueringene og revisjonen av det skade- og ulykkesforebyggende arbeidet (se trinn 8). Dette trinnet er særlig aktuelt dersom det etter evalueringen foretas større endringer i måten kommunen vil arbeide på.

Se veiledning til trinn 5 på side xx.

Krav for sertifiserte kommuner

- Ved oppnevning av ny TL-kontaktperson/kordinator kommunen skal sekretariatet (Skadeforebyggende forum) varsles umiddelbart.

TRINN 6: Medvirkning og informasjon

Krav til prosess

- Kommunen skal aktivt søke allianser og samarbeid med offentlige, private og frivillige aktører som kan bidra til at den når sine mål for forebygging av skader og ulykker.
- Kommunen skal informere sine innbyggere om det pågående arbeidet for å sikre et trygt lokalsamfunn, herunder innsatsområdene, mål og tiltak og – etter hvert – resultater.

Anbefaling

Allianser og samarbeid på tvers av virksomhet, avdelinger og fag innen kommuneadministrasjonen, og mellom offentlig, privat og frivillig sektor i kommunen, er avgjørende for å skape resultater i det skade- og ulykkesforebyggende arbeidet. Kommunen oppfordres sterkt om å skape allianser som kan bidra til å løse utfordringer og skape resultater knyttet til innsatsområdene den har valgt å prioritere.

Kommunen oppfordres til å utarbeide en kommunikasjonsstrategi knyttet til TL-arbeidet. Strategien bør danne et praktisk rammeverk for hvordan kommunen skal nå ut til viktige målgrupper og gjøre nytte av eget nettsted og andre informasjonskanaler, møteplasser og arenaer, samt lokalmedia. Strategien bør særlig rette oppmerksomheten mot de mest risikoutsatte gruppene i lokalsamfunnet, og da spesielt grupper som ikke er organisert eller normalt blir hørt eller kommer til orde. Dette er grupper som må mobiliseres for å lykkes i det skadeforebyggende arbeidet, og strategien bør derfor vektlegge dialog framfor informasjon.

Se veiledning til trinn 6 på side xx.

Krav for sertifiserte kommuner

- Som minimum skal kommunen på sitt nettsted kunngjøre status som sertifisert trygt lokalsamfunn og beskrive de prioriterte innsatsområdene med mål og tiltak.

TRINN 7: Iverksetting

Krav til prosess

- Kommunen skal iverksette tiltakene som er prioritert som følge av planarbeidet beskrevet i trinn 4.
- Kommunen skal etablere mekanismer for å måle/dokumentere effekten av disse tiltakene.

Anbefaling

Måling av effekt som følger av tiltakene kan være krevende, da tilfanget av skadedata og ulykkesrapportering foreløpig er mangelfullt og lite systematisert, og fordi resultatene kan være langsiktige – så vel som både direkte og indirekte. Det kan også være utfordrende å skaffe til veie statistisk valide data hvis antallet skader eller ulykker er lavt, eksempelvis i små kommuner eller på områder preget av få ulykker med potensielt store konsekvenser.

Kommunene oppfordres til å skaffe til veie relevante data fra aktører som allerede fører skadestatistikk. En rekke kommuner har etablert samarbeid med sykehus, politi og andre virksomheter og etater om utvide og forbedre skadestatistikken – med gode resultater.

I påvente av bedre nasjonale ordninger for skaderegistrering og -statistikk bør kommunene også vurdere alternative mekanismer for å måle effekten av tiltakene den iverksetter. Målrettede undersøkelser blant tiltakenes målgrupper, tilbakemeldinger fra innbyggerne og punktmålinger av risikofaktorer (biltrafikk, sykling, etc.) er i så måte aktuelle metoder. I mange tilfeller vil det også være aktuelt å mobilisere målgruppene til selv å foreta målinger, eksempelvis på skoler og blant frivillige organisasjoner. For næringslivet kan målinger også være en måte å profilere virksomheten på gjennom å vise bidragene til et trygt lokalsamfunn.

Se veiledning til trinn 7 på side xx.

Krav for sertifiserte kommuner

- Kommunen skal kunne dokumentere at den har etablert mekanismer for å måle/vurdere effekt av iverksatte tiltak.

TRINN 8: Gjennomgå og rapportere

Krav til prosess

- TL-gruppen skal årlig foreta en vurdering av tiltakene som er iverksatt, for å kunne ta stilling til hvor effektive eller egnede de har vært for å nå fastsatte mål.
- TL-gruppen skal utføre en evaluering/vurdering av eget arbeid og vurdere behov for justeringer i sammensetting og arbeidsmåte.
- Vurderingen og egevalueringen skal munne ut i en anbefaling om tiltak som skal videreføres, endres eller iverksettes neste år.
- Anbefalingen skal presenteres samlet i kommunens årsrapport som behandles politisk og danner grunnlaget for eventuelle endringer i kommunens planverk (trinn 5).

Anbefaling

Trinn 8 danner utgangspunktet for læring og forbedring internt blant kommunens ansatte, politikere og innbyggere, og eksternt gjennom informasjonsdeling til andre kommuner i og utenfor TL-nettverket. Kommunene oppfordres derfor til å gjennomføre grundige, men effektive vurderinger og egevalueringer som kan bidra til reelle forbedringer i måten kommunen arbeider for å forebygge ulykker og skader.

Den årlige gjennomgangen (vurdering og egevaluering) bør konsentreres om innsatsområdene som ble prioritert i trinn 3, og baseres på relevant skadestatistikk i kombinasjon med kvalitative vurderinger og tilbakemeldinger fra samarbeidspartnere og innbyggere.

Rapporteringen til Skadeforebyggende forum/TL-sekretariatet er en etablering av status for TL-arbeidet ved årsslutt, og er en del av grunnlaget for den metodiske gjennomgangen av arbeidet. Rapporteringen skjer dels som del av den regulære årsrapportering, som status til politisk ledelse og tilbakemelding til innbyggerne, og dels som en enkel innrapportering/informasjonsdeling i nettverket.

Rapporteringen er også velegnet til å skape oppmerksomhet om resultater og eventuelle behov for endringer i måten kommunen arbeider på, ikke minst overfor politikere og samarbeidspartnere, men også i lokalmedia.

Se veiledning til trinn 8 på side xx.

Krav for sertifiserte kommuner

- Kommunen skal innen [mars] hver år utarbeide en årsrapport i henhold til TLs rapporteringsmal, med en kortfattet vurdering av tiltak og effekt av prioriterte innsatsområder.
- Sentrale punkter fra TL-gruppens vurdering og egevaluering skal inngå i kommunens årsrapport som oversendes kommunestyret for behandling.
- På basis av rapporten til TL-sekretariatet skal kommunen på sitt nettsted oppdatere status for hvert av innsatsområdene slik at dette blir tilgjengelig for allmennheten.